

УДК 821.111(73). 0'06*Спен

ЕТАПИ РОЗВИТКУ ПАСТОРАЛЕЗНАВЧОГО ДИСКУРСУ В ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Марина Щербина

*Дніпродзержинський державний технічний університет,
вул. Дніпробудівська 2, Дніпродзержинськ, 51918, Україна;
e-mail: chip007@ua.fm*

Об'єкт розвідки – пасторалезнавчий дискурс у західноєвропейській ренесансній літературі. Досліджено пасторалезнавчий дискурс, починаючи з античної літератури й закінчуючи літературою ХХ століття. Виділено та диференційовано ключові характеристики пасторального жанру і зазначено, що історія становлення й розвитку пасторалі багата оригінальними художніми здобутками й естетичними відкриттями.

Ключові слова: пастораль, пасторальна традиція, міфологічний мотив, алюзії, ремінісценції, locus amoenus, художній феномен.

Проблема вивчення пасторалі як жанру літератури займає велике місце в сучасному літературознавстві. Відомо, що пастораль належить до числа тих художніх феноменів, історія існування яких нараховує не одне сторіччя, а різновиди й модифікації настільки розмаїті, що проблема віднесення певного літературного твору до числа явищ цього типу заводить дослідників у глухий кут. Потрібно зауважити, що багато дослідників присвятили свої роботи вивченню пасторального жанру в літературі, починаючи від античного періоду до літератури сучасної доби. Серед зарубіжних досліджень, які орієнтовані на вивчення пасторальної традиції, є роботи провідних науковців П. Альперса, Дж. Бендера, Г. Купер, П. Кулена, С. Генінгера, Н. Гофмана, І. Маккафрі, В. Емпсона й багатьох інших. Серед наукових публікацій російських і вітчизняних дослідників, які займалися розробкою цієї проблеми, необхідно відзначити роботи Л. Баткіна, Л. Нікіфорової, Л. Потьомкіної, Т. Саськової, Т. Чеснокової, К. Зикової. *Мета* нашої розвідки – дослідити зародження, стадії еволюції та досягнення пасторалі в західноєвропейській літературі.

Породжена в лоні художньої свідомості й зведена на п'єдестал високої поезії завдяки зусиллям Теокріта й Вергілія, пастораль увійшла в літературний побут західноєвропейського культурного ареалу в період пізнього Середньовіччя і Відродження (анонімні автори пасторальних балад, Спенсер, Ф. Сідні, д'Юрфе, Шекспір, Лопе де Вега, Сервантес і інші). У літературі Нового часу "престиж" пасторалі дещо знизився, а рамки класицистичної нормативності виявилися настільки твердими для філософської і сповненої духовною семантикою пасторальної поетики, що при збереженні більшості формальних ознак пастораль втратила, або майже втратила багато своїх іманентних ознак і сутнісних характеристик. Своєрідна "реабілітація" пасторальності припадає на

кінець XVIII ст., а черговий сплеск письменницького інтересу до пасторальних топосів і мотивів, модифікованих у дусі часу, спостерігаємо в літературі пізнього модернізму (А. Мердок). Для читачів і навіть деяких критиків дотепер, як зауважує К. П. Зикова, пастораль “схожа на порцелянову статуетку XVIII століття, чарівну, далеку від сучасного життя й зовсім непотрібну. Критика XVIII і XIX століть не раз дорікала цьому жанрові за штучність, стереотипність і в тому, що йому бракує реалізму” [1, с. 3].

Термін “пастораль” (від латинського *pastoralis* – “пастиший”) вживається в широкому й вузькому значенні. В широкому значенні пастораль означає пов’язану з описом пастушого життя поезію всіх часів і народів. У вузькому значенні під пастораллю розуміється певний конкретно-історичний різновид пастушої поезії (XVI – XVII ст.). Тільки в цьому останньому значенні розглядатиметься пастораль у нашому дослідженні. Поітрібно зазначити, що витoki пасторальної образності походять від мистецтва античності, зокрема від міфології, давньогрецької і давньоримської поезії (Мосх, Теокрит, Біон, Вергілій). Як слушно зазначає сучасна російська дослідниця Н. Т. Пахсар’ян, “найбільш значним міфологічним мотивом у пасторальній літературі різних епох являється, безсумнівно, міф про Золотий вік: як ніякий інший, він тісно пов’язаний з ностальгією – основною емоцією пасторалі” [2, с. 12–24]. Звернення до пасторалі – це, насамперед, створення якогось відділеного від цивілізованого світу замкненого простору, який живе за вимогами гармонії і природної краси. За виразом Й. Гейзінга “Це ... бажана втеча, але не в дійсність, а в мрію” [3, с. 144].

Безперечним є те, що батьком пасторалі, а саме буколічної поезії, яку правомірно вважати її генетичною предтечею, був Теокрит – грецький поет III ст. до н. е. Саме йому історія пасторалістики завдячує народженням ключових пасторальних топосів (наповнене особливої поетичності життя на лоні природи далеко від цивілізації, поетизація недоторканої природи, пастуші змагання у виконанні пісень та гри на сопілці тощо). Коментатор відомої книги Й. Гейзінга, дослідник Д. Е. Харитонович дає таке визначення буколічному жанру: “Буколічний жанр – оспівування сільського життя, у першу чергу пастушого, що плине на лоні природи, вдалині від переваг цивілізації” [4, с. 216]. Саме Теокриту належить пріоритет у запровадженні цілої низки імен літературних персонажів – пастухів і пастушок (Дафніс, Корідон, Тірсис, Дамотас (Дамон), Хлоя, Філіса (Філіда) та інші), які надалі будуть перекочовувати з одного пасторального тексту в інший упродовж двох наступних тисячоліть. Однак справедливості заради слід зазначити, що славою і популярністю пастораль зобов’язана не своєму засновнику, а його послідовникам – римському поету Вергілію (79–19 рр. до н. е.) і давньогрецькому романісту Лонгу (приблизно I століття до н. е.). “Буколіки” Вергілія (42–39 рр. до н. е.), написані під безпосереднім впливом Теокрита, привносять у художній простір пасторалі любовну тематику, що згодом виявиться домінуючою в романі “Дафніс і Хлоя” Лонга (II–III ст. н. е.). Оригінальне єднання ідилічності з авантюрними елементами збагачує пастораль, закладаючи досить ефективну лінію її подальшої еволюції.

У добу Середньовіччя актуалізуються тільки деякі з пасторальних компонентів (алегоричне зображення пастуха як мудрого вчителя життя, образ прекрасної пастушки, яка зачаровує своєю чистотою й цнотливістю), а в парадигмі жанрів Середньовічної літератури пастораль у чистому вигляді практично не представлена. Прикметно, що в

культури Середньовіччя зароджується специфічна сакралізація ключового для пасторалі образу пастуха. У християнській (особливо західній) пасторальній традиції образ “пастуха” неодноразово ототожнювався із Христом – “добрим Пастирем”. Сакралізація образу пастуха відбувалася й на ґрунті різдвяних дійств.

У добу Відродження, інтелектуально-духовна атмосфера якої просякнута особливим поклонінням до античності, звернення до пасторалі поступово стає однією з улюблених поетичних практик. Тож цілком природно, що пасторальність входить як важливий поетологічний компонент у художню структуру різних жанрів. Акумулюючи художній досвід різних культурних традицій (античної та середньовічної) і збагачуючись елементами поетики інших жанрів, пастораль істотно розширює коло улюблених тем і мотивів. Варто наголосити на великому значенні “Аркадії” Я. Саннадзаро (1480–1502) в історії європейської пасторалі. Будучи “найбільш славнозвісним і взірцевим твором пасторального жанру у всій ренесансній літературі” [5, с. 309].

З XVI ст. починається теоретичне осмислення пасторалі (Дж. Віду “Поетика” (1527); Ю. Скалігер “Поетика” (1561)). А у другій половині XVII ст. пастораль перетворюється на об’єкт жвавих літературних суперечок: саме на цей період припадає її явна криза як форми, яка повністю вичерпала свої можливості, і перетворилася на літературну конвенцію, якій бракує життєздатності. Втім, літератори-практики не зрідка звертаються до поетологічних ресурсів пасторалістики в пошуках культурних кодів (*locus amoenus* як місце, де максимально повно розкриваються духовні, творчі і психологічні аспекти характерів персонажів) і літературних конвенцій (поетизація образу гуманістичного побуту замиської віли, “шляхетні пастухи”, “вишукані пастушки”, “приємне дозвілля” тощо).

У XVIII ст. інтерес до пасторалі помітно зменшується, дещо пожвавлюючись появою пародій на кшталт “Вівчарського тижня” (1714) Дж. Гея. Втім остаточно він не вгасає, відчутно проступаючи в ранньопросвітницькій поезії (О. Поуп, Дж. Томсон, У. Каупер), де концепт усамітненого споглядання набуває особливої духовної та смислової ваги. [1, с. 62]. Новий сплеск актуалізації пасторальної поетики виникає наприкінці XVIII – початку XIX ст. У Франції кінця XVIII ст. з’являється ціла низка так званих русоїстських пасторальних романів (“Поль і Вірджині” Бернардена де Сен-П’єра, “Галатея” Флоріана та інші), для яких характерне прагнення привнести в пасторальну тематику “реалії тогочасного сільського життя (або відлюдницького життя) на лоні природи”, наповнення творів утопічними смислами, “проникливою емоційністю” [2, с. 12–24].

Прикметно, що пасторальність реалізується не лише в романній прозі, зокрема в пейзажних замальовках романтиків, але й у формі елегійних плачів – “Адонаїс” (1821) П. Б. Шеллі або “Тірсис” (1867) М. Арнольда, які є пасторальними за формою, але приземленими за духом, тобто позбавленими ідилічних умовностей і наближених до суворой сільської дійсності творів на кшталт “Вівчарського календаря” (1827) Дж. Клєра. Відгомін колишньої популярності пасторалі відчувається і в художньому просторі ліричної поезії А. Шеньє, О. Пушкіна, Ф. Містрала та інших.

У XX ст. письменники використовують переважно “жанрову пам’ять” пасторалі, не зрідка орієнтуючись на іронічне акцентування невідповідності між її жанровими осо-

бливостями і змістом твору (наприклад, “Остання пастораль” Л. Адамовича, “Пастух і пастушка” В. Астаф’єва, “Пасторалі” Л. Арагона, “Пастораль ХХ сторіччя” Л. Костенко, “Пастораль доби пізнього сталінізму” М. Бородай, “Американська пастораль” Ф. Рота).

Але слід зазначити, що в деяких творах сучасних авторів присутні форми пасторальної модальності. Наприклад, зв’язок з ренесансною пасторальністю відчувається на проблемно-концептуальному рівні і на рівні розсіяних по тексті окремих компонентів поетики ренесансної пасторалі: система природних локусів (“Чарівна гора” (1924) Т. Манна), ансамблевий образ закоханих (за мотивами грецької класики “Дафніс і Хлоя” роман “Шум прибою” (1954) Ю. Місіма), неурбаністичний природний простір (“Приємне і благе” (1968) А. Мердок, “Снігова страна” (1948) Я. Кавабата). У цьому автори ХХ століття продовжують традицію “натуралізації” пасторальної модальності, започатковану в постренесансній літературі XVIII–XIX сторіч. Але на відміну від пасторальної модальності, сформованої в лоні сентименталізму, в цих творах немає різкого протиставлення урбаністичної цивілізації та пасторального локусу, вони співіснують паралельно одна до одної.

Літературна пам’ять авторів сучасних романів містить і більш пізні (сентименталістські, рокальні, романтичні тощо) модифікації пасторальності (“заміська садиба” – “Волхв” (1965) Д. Фаулза, сільська місцевість і повсякденний побут – “Приємне і благе” (1968) А. Мердок, “натуральний” пейзаж – “Шум прибою” (1954) Ю. Місіма та інші).

Пасторалезнавчий дискурс ХХ ст. характеризується безсумнівною зміною пріоритетних сфер і проблемно-концептуальних ракурсів вивчення. Ця особливість дозволяє виділити в історії вивчення пасторалі три основні періоди (кінець ХІХ століття - 1960-і, 1960-і - 1980-і, 1990-і - наш час), кожний з яких правомірно розглядати як специфічну фазу наукового осмислення цього художнього феномена.

У перший із згаданих періодів домінує екстенсивний підхід до вивчення пасторалістики, внаслідок чого створюється широка панорама розвитку жанру, уточнюється коло репрезентативних авторів, відчутно проступає тенденція до вичленювання окремих жанрових різновидів. Серед ранніх робіт з пасторалі в ХХ ст. прийнято вважати дослідження В. Грега, в якому мова йде про історію пасторальної поеми й пасторальної драми починаючи з античності [6], дослідження англійського вченого Г. Корі про письменників-пасторалістів [7], праця В. Джонса, де розглядається питання про походження найближчої попередниці пасторалі [8], Т. Гаррісона, який пропонує розлогий історико-літературний огляд розвитку пасторальної елегії на теренах західноєвропейських літератур[9].

Пасторалезнавчий дискурс п’ятдесятих років ХХ ст. ознаменувався появою чотирьох значущих робіт з історії пасторалі, які надали відчутного поштовху для подальшої розробки цієї тематики в наступні десятиліття. Це праці В. Емпсона [10], Ф. Кермода [11]. “Пасторальна поезія виходить з того, – наголошує дослідник, – що природні люди чистіші та мають менше вад, ніж освічені, і що поміж першими і природою існує особлива симпатія. Люди, близькі до природи, мудрі та обдаровані, помітно відрізняються від освічених людей. Через свою простоту вони є предметом вивчення, тому що їхні емоції та чесноти не ускладнені вадами та штучністю” [11, с. 67]. Отже, поява пасто-

рального героя обумовлена свідомим або неусвідомленим прагненням поетів віднайти такий тип персонажа, в якому мудрість буде похідною від природності.

З-під пера американського вченого Дж. Конглтона вийшло фундаментальне дослідження поетики англійської та французької пасторалі часів їхнього занепаду, де автор ретельно описав суперечки про пастораль, що були викликані наприкінці XVII ст. впливом французької класицистичної теорії, і тривали упродовж наступного століття [12]. І останнім із тих, що вийшло друком у цей період, але не менш важливим і цікавим дослідженням у царині пасторалезнавства, можна вважати роботу Р. Поджиолі, в якій розглянуто розбіжності між так званими типами пасторалі: “пастораллю щастя” (*pastoral of happiness*) і “пастораллю непорочності” (*pastoral of innocence*). Дослідник цілком слушно наголошує на причинах виникнення пасторальності як своєрідного соціокультурного феномена. На його думку: “Пасторальна поезія з’являється тоді, коли стомлена метушнею та поспіхом міського життя, людина намагається втекти від його тиску, хоча б подумки” [13]. Місце, де людина хоче побути наодинці з природою, Р. Поджиолі називає “*locus amoenus*”. Цікаво зазначити, що після появи історично-літературної довідки Р. Поджиолі, поняття “*locus amoenus*” стало загальноновживаним на сторінках праць, присвячених пасторальності.

Підсумовуючи викладене зазначимо, що основним здобутком першого етапу вивчення пасторалі можна вважати створення більш-менш цілісної візії панорами історичного розвитку пасторалістики, а також відчутну тенденцію розгляду пасторальних творів у контексті конкретних соціокультурних ситуацій, що спричинило співвіднесення динаміки розвитку пасторальних жанрів з цивілізаційними процесами.

Наступний етап розвитку пасторалезнавчого дискурсу – період з 60-х по 80-і роки XX ст. – позначений зростанням кількості робіт, які присвячені певним вузькоспеціальним проблемам конкретних художніх творів та висвітленню окремих фаз розвитку пасторальної традиції. Найбільш продуктивними у плані осягнення іманентної сутності пасторалі та поетологічного аналізу репрезентативних пасторальних творів можна вважати наукові розвідки С. Генінгера [14], П. Марінеллі [15], В. Гранта [16], Г. Купер [17], П. Куллен [18].

У першій половині XX ст. уявлення про пастораль піддалися істотному перегляду. Зусиллями багатьох дослідників було поступово подолане негативне відношення до пасторалі, а 1978 року Г. Купер розпочала свою монографію про середньовічну пастораль зауваженням: “Ідея пасторалі більше не потребує реабілітації; визнання її символічного багатства прийшло на зміну загальноприйнятому осудові пасторалі як жанру штучного й ескапістського, який так довго заважав оцінити її гідність і який, у будь-якому разі, стосувався лише незначної частини всієї традиції” [17, с. 1]. Саме монографія Г. Купер стала переломним моментом щодо пасторалі як літературного явища.

Російська дослідниця Н. Т. Пахсар’ян диференціює різні типи пасторалі й висвітлює її взаємодію з іншими літературознавчими поняттями, такими як утопія й міф. Авторка наголошує на тому, що поняття пасторалі використовується в його жанровому визначенні (наприклад, пасторальний роман), однак міф та утопія беруться в цьому випадку як якісь умонастрої, формуючі наративні “модальності”, здатні увійти в структуру тих або інших жанрів [2, с. 12].

Отже, підсумовуючи огляд пасторалезнавчих праць 60–80-х років ХХ ст., можна констатувати помітну переорієнтацію наукового інтересу з дослідження генези пасторалістики, яке уможливило створення цілісної панорами, на поетологічний аналіз, націлений на з'ясування атрибутів і модусів тих жанрів, які містять пасторальну семантику.

Наукова тенденція до теоретизації пасторалезнавчого дискурсу значно посилилася в третій період, який розпочався в 80-ті роки. Він позначений явним поглибленням теоретичності та посиленням міждисциплінарних паралелей (зокрема, частими є апеляції до інших видів мистецтва, залучення наукового досвіду культурології, філософії тощо). У роботах 80-х років ХХ – початку ХХІ ст. інтерес до пасторалі зумовлювався декількома факторами. По-перше, увага до пасторалі в цей період виникла не без впливу всезростаючого інтересу нашої епохи до екологічних проблем: адже традиційна репутація пасторальної групи жанрів, створена позитивістським літературознавством, тлумачить їх як твори, які протиставляють цивілізацію та природу й прославляють останню [6, с. 4–8; 19, с. 4; 11, с. 37–42].

По-друге, як слушно наголошують у своїй роботі вітчизняні вчені Л. Я. Потьомкіна, Н. Т. Пахсар'ян, Л. Р. Нікіфорова “першочергову роль зіграла пильна увага сучасної науки до проблем літератури Відродження, одним з репрезентативних жанрів прози якого є західноєвропейська романна пастораль XV–XVI століть, усвідомлення недостатньої її вивченості, тим більше що досвід цього жанру так мало привертає увагу фахівців з теорії роману” [20, с. 61].

Третім чинником, що інтенсифікує пасторалезнавчий дискурс останніх десятиліть правомірно вважати те, що в літературі постмодернізму, яка тяжіє до ігрового переосмислення художніх форм попередніх епох, все частіше з'являються пасторальні топоси і мотиви, щоправда в дещо модифікованому вигляді (“Чарівна гора” (1924) Т. Манна, “Снігова країна” (1948) Я. Кавабата, “Шум прибою” (1954) Ю. Місіма, “Волхв” (1965) Д. Фаулза, “Приємне і благе” (1968) А. Мердок).

Цікавими і досить продуктивними в аспекті дослідження трансформації пасторального начала в літературі XVI–XVII століть є історико-літературні розвідки, присвячені аналізу поетики ренесансних та барокових романів Ф. Сідні (Л. Р. Нікіфорова), Т. Лоджа (Н. М. Торкут), д'Юрфе (Л. Я. Потьомкіна), Ж. де Лафонтена (Г. М. Єрмоленко). Для англійської моделі ренесансної романної пасторалі характерним є поєднання любовної та морально-етичної тематики з соціально-політичними мотивами та ідеалами тираноборства.

Безперечним залишається факт, що дотепер аналітичне прочитання пасторалі не вичерпало всієї глибини її культурного змісту. Підтвердженням цьому може частково слугувати досвід вивчення пасторальних жанрів у літературі, накопичений у зарубіжному літературознавстві останніх десятиліть. Вагомий внесок у вивчення і популяризацію пасторальних жанрів цього періоду зробили літературознавці П. Альперс, С. Снайдер, А. Паттерсон, Д. Розенберг, Ф. Гарбер, Р. Маллет [21; 22; 23; 24; 25; 26].

Знайомство з науковими працями зарубіжних та вітчизняних дослідників, які досліджують поетику пасторалі, дає підстави стверджувати, що в новітньому пасторалезнавчому дискурсі доволі рельєфно проступають такі конституенти як дослідження

теоретичних аспектів пасторалі, вивчення історії пасторальних жанрів і окремих творів, а також культурологічне осмислення пасторальних культурних практик.

Те, що пастораль істотно вплинула на розвиток багатьох літературних жанрів, а в певні епохи навіть сформувала власну традицію (пасторальна традиція античності, пасторальна традиція Ренесансу) дає підставу говорити про масштабність феномена, а можливо, зараховувати його до таких явищ як міф, притча, історична література. Це свідчить, що науковий інтерес до пасторальності є цілком закономірним. Наявність достатнього дослідницького поля (художніх текстів, у яких тією чи іншою мірою є присутня пасторальність), часта реактуалізація пасторальних топосів і культурних кодів у літературі модернізму й постмодернізму, поява нових методологічних підходів, які розширюють діапазон дослідницьких стратегій – все це дає підставу припускати, що сучасний літературознавчий дискурс про пастораль може бути захоплюючим і результативним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Зыкова Е. П.* Пастораль в английской литературе XVIII века / Е. П. Зыкова – М. : Наследие, 1999. – 256 с.
2. *Пахсарьян Н. Т.* Миф, пастораль, утопия: к вопросу о дифференциации и взаимодействии литературоведческих понятий / Н. Т. Пахсарьян // Миф. Пастораль. Утопия. Литература в системе культуры : материалы научного межрегионального семинара / [отв. ред. Ю. Г. Круглов]. – М. : МГОПУ, 1998. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [<http://natapa.org/biblio/articles/utopia>].
3. *Хейзинга Й.* Осень Средневековья / Й. Хейзинга / [отв. ред. С. С. Аверинцев]. — М. : Наука, 1988. — 544 с.
4. *Хейзинга Й.* Homo Ludens. Статьи по истории культуры / Й. Хейзинга / [коммент. Д. Э. Харитоновича] – М. : Прогресс–Традиция, 1997. – 416 с.
5. *Баткин Л. М.* Итальянское Возрождение: проблемы и люди / Л. М. Баткин – М. : РГГУ, 1995. – 448 с.
6. *Greg W. W.* Pastoral Poetry and Pastoral Drama / W. W. Greg. – Oxford, 1905. – 358 p.
7. *Cory H.* The Golden Age of the Spenserian Pastoral / H. Cory // PMLA, 1910. –XXV. – 280 p.
8. *Johnes W.* The Pastourelle. Cambridge, Mass., 1931.
9. *Harrison T.* The Pastoral Elegy: An Anthology with Introduction, Commentary, and Notes / T. Harrison. – Austin, 1939. – 320 p.
10. *Empson W.* Some Versions of Pastoral / W. Empson. – New York, 1974. – 295 p.
11. *Kermode F.* English Pastoral Poetry from the Beginnings to Marvell, London / F. Kermode. – 1952. – 256 p.
12. *Congleton J. E.* Theories of Pastoral Poetry in England: 1684-1789 / J. E. Congleton. – Gainesville : University of Florida Press, 1952. – IX. – 355 p.
13. *Poggioli R.* The Oaten Flute / R. Poggioli // Harvard Library Bulletin, 1957. – No. XI. – 152 p.
14. *Henninger S.* The Renaissance Perversion of Pastoral / S. Henninger // Journal of the History of Ideas, 1961. – Vol. 22. – 273 p.
15. *Marinelli P.* Pastoral. The Critical Idiom / P. Marinelli. – London : Methuen & Co, 1971. – 90 p.
16. *Grant W.* Neo-Latin Literature and the Pastoral / W. Grant. – The University of North Carolina Press. Chapel Hill, 1965. – 312 p.
17. *Cooper H.* Pastoral : Medieval into Renaissance / H. Cooper. – Ipswich : D. S. Brewer; Totowa, N. J. : Rowman and Littlefield, 1978. – 257 p.
18. *Cullen P.* Spenser Marvell, and Renaissance Pastoral / P. Cullen. – Cambridge (Mass.) : Harvard UP, 1970. – 254 p. 1

9. *Taylor E.* Nature and Art in Renaissance Literature / E. Taylor. – NY : Columbia University Press, 1974. – 225 p.
20. *Потёмкина Л. Я., Пахсарьян Н. Т., Никифорова Л. Р.* “Диана” Монтемайора в свете современной теории пасторального романа / Л. Я. Потёмкина, Н. Т. Пахсарьян, Л. Р. Никифорова // Сервантесовские чтения. – М. : Наука, 1988. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://www.cross-kpk.ru/ims/files/sait/biblio/works/montemayor.ht].
21. *Alpers P.* What is Pastoral? / P. Alpers – Chicago&London : The University of Chicago Press, 1996. – 429 p. (page bibl. ref.).
22. *Snyder S.* Pastoral Process: Spenser, Marvell, Milton. California / S. Snyder. – Stanford : Stanford UP, 1998. – 256 p.
23. *Parterson A.* Pastoral and Ideology. Virgil to Valery / A. Parterson. – Clarendon Press, Oxford, 1988. – 354 p.
24. *Rosenberg D.* Oaten Reeds and Trumpets. Pastoral and Epic in Virgil, Spenser and Milton. / D. Rosenberg – Lewisburg: Bucknell UP, 1981. – 288 p.
25. *Garber F.* Pastoral Spaces. / F. Garber // Texas Studies in Literature and Language, 1988. – Vol. 30. – No. 3 – 168 p.
26. *Mallette R.* Spenser, Milton and Renaissance Pastoral / R. Mallette. – Lewisburg : Bucknell UP, 1981. – 224 p.

Стаття надійшла до редколегії 22.10.2013

Прийнята до друку 13.01.2014

ЭТАПЫ РАЗВИТИЯ ПАСТОРАЛЕВЕДЧЕСКОГО ДИСКУРСА В ЗАПАДНОЕВРОПЕЙСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ

Марина Щербина

Днепродзержинский государственный технический университет,

ул. Днепростроевская 2, Днепродзержинск, 51918, Украина;

e-mail: chip007@ua.fm

Объектом внимания выступает пасторалеведческий дискурс в западноевропейской ренессансной литературе. Прослеживается история пасторалеведческого дискурса, начиная с античной литературы и заканчивая литературой XX в. Выделены и дифференцированы характеристики ключевых характеристик пасторального жанра, акцентировано внимание на том, что история становления и развития пасторали богата оригинальными художественными достижениями и эстетичными открытиями.

Ключевые слова: пастораль, пасторальная традиция, мифологический мотив, аллюзии, реминисценции, locus amoenus, художественный феномен.

**PERIODS OF PASTORAL DISCOURSE DEVELOPMENT
IN WESTERN EUROPEAN LITERATURE****Marina Scherbina**

*Dniprodzerzhinsk State Technical University,
2 Dniprobudivska St, Dniprodzerzhinsk, 51918, Ukraine;
e-mail: chip007@ua.fm*

The article deals with the pastoral discourse in west European Renaissance literature. The historical foreshortening of pastoral from the ancient literature to the XX century literature is traced in the article. The author of the article extracts and gives the definition to the key characteristics of pastoral. The author emphasizes the history of formation and progress of pastoral rich in original works of art and aesthetic discoveries.

Keywords: pastoral, pastoral tradition, mythological motive, allusion, reminiscence, locus amoenus, artistic phenomenon.